

N:o 144.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 13 maj 1907.
— — — — Andra Kammaren den 13 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om enskilda vägar på landet.

(Lagutskottets utlåtande n:o 46 och memorial n:o 49.)

Till Konungen.

Genom en den 8 sistlidne mars dagtecknad proposition, n:o 88, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen antaga propositionen bilagdt förslag till lag om enskilda vägar å landet.

Vid granskning af det lagförslag, som genom förevarande proposition underställts Riksdagens pröfning, har Riksdagen i väsentliga delar icke funnit anledning till anmärkning mot detsamma, utan har Riksdagen godkänt de grunder, hvarpå förslaget hufvudsakligen hvilar.

För de ändringar eller särskilda uttalanden beträffande lagförslagens detaljer, som Riksdagen funnit påkallade, går Riksdagen härefter att lämna redogörelse.

7 §.

Enligt denna paragraf i förslaget skall skyldigheten att bygga och underhålla väg fördelas mellan de fastigheter, som skyldigheten åligger,

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 45 Häft. (N:o 144.) 1

med hänsyn till den omfattning, hvori de beräknas komma att begagna sig af vägen. Tvånget att sålunda deltaga i kostnaderna för byggande och underhåll af enskild väg torde genom denna bestämmelse kunna gå längre än hvad med billighet öfverensstämmer. En väg kan nämligen komma att på yrkande af en eller flere sakägare anläggas eller underhållas på vida kostbarare sätt, än behofvet kräver för andra sakägare, ehuru de senare måhända komma att befara vägen lika ofta eller oftare än de förre. Sådant förslaget nu är affattadt, skulle äfven för sådant fall en enskild kunna mot sitt bestridande åläggas väghållningsskyldighet i den mån han kan beräknas komma att begagna sig af vägen i jämförelse med öfriga väghållningsskyldige. Till förekommande af berörda obillighet synes ändring böra vidtagas, och torde, såsom ock vid lagförslagets granskning inom högsta domstolen blifvit antydt, ett stadgande i öfverensstämmelse med hvad uti ifrågavarande hänseende sägs rörande dikning i 2 § af dikningslagen vara till fyllest. Ett sådant tillägg till paragrafen har Riksdagen ock ansett sig böra antaga.

9 §.

Här föreslås bland annat ett stadgande därom, att ingen må betungas med byggande och underhåll af enskild väg till större bredd än 3,6 meter, oberäknadt diken. Denna bredd har Riksdagen ansett böra ökas till 4 meter. Erfarenheten har nämligen visat, att en sådan bredd å vägen erfordras, för att körande med större lass utan svårighet skola kunna passera förbi hvarandra. Den af Eders Kungl. Maj:t föreslagna siffran är visserligen hämtad från den för bygdevägs bredd i allmänna väglagen föreskrifna, men denna till 3,6 meter bestämda bredd å bygdeväg är ingalunda den högsta, som skall förekomma. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande äger nämligen att, där för särskilda vägsträckor förhållandena sådant påkalla, när ny väg anlägges eller gammal väg omlägges, förordna om utläggande af vägen till större bredd hvarjämte, där redan anlagd väg är bredare, den så skall vidmakthållas, därest icke Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande pröfvar densamma kunna utan olägenhet till bredden inskränkas. Bestämmelsen i allmänna väglagen är således att betrakta allenast som en föreskrift om den minsta bredd, som i allmänhet får förekomma. Den af Riksdagen nu antagna ändring i förevarande paragraf afser åter att bestämma den högsta bredd, som i angifna hänseendet skall förekomma.

16 §.

Den här meddelade bestämmelse om att *en hvar* sakägare skall medelst skriftlig kallelse, som mot bevis honom tillställes, om förrättning, som i 11 § föreskrifves, särskildt underrättas, kan uppenbarligen blifva mycket betungande samt i vissa fall medföra stora svårigheter och betydande tidsutdräkt, och Riksdagen har ansett, att denna bestämmelse kan utgå utan att rättssäkerheten därigenom äfventyras. Enligt de bestämmelser i 3 kap. skiftestadgan, hvartill paragrafen hänvisar, skall ju i allt fall offentlig kungörelse om dagen och stället för förrättningen minst 14 dagar förut tillkännagifvas från predikstolen i den eller de socknar, som af företaget beröras, och enligt samma bestämmelser skola äfven sådana sakägare, som hafva sitt hemvist utom den eller de socknar, där förrättningen sålunda skall kungöras, särskildt genom skriftliga kallelser bevisligen därom underrättas.

27 §.

Då den uti denna paragraf omförmälda förening i fråga om vägs underhåll gifvetvis icke kan vara bindande, med mindre samtliga sakägare däri deltagit, men landbo eller arrendator icke kan anses vara sakägare beträffande skyldighet, som skall fullgöras efter hans besittningstid, måste således, därest föreningen afser längre tid, ägaren däri deltaga, om föreningen för sådan tid skall blifva gällande. Inom Riksdagen har ifrågasatts, huruvida icke denna tankegång kunnat i förevarande paragraf uttryckas fullständigare än som skett. Men Riksdagen har icke ansett nödigt att vidtaga någon ändring i berörda hänseende.

På grund af det anförda har Riksdagen, som funnit Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunna i oförändradt skick bifallas, för sin del antagit följande

Lag om enskilda vägar på landet.

Med upphäfvande af hvad lag eller författning innehåller häremot stridande förordnas som följer:

1 §.

Denna lag afser enskild väg å landet, som för en eller flera fastigheter är till stadigvarande nytta såsom farväg, vare sig för hemkörslor eller för utfart eller eljest.

2 §.

Är för fastighets ändamålsenliga brukande af synnerlig vikt, att väg för den fastighet bygges öfver annan fastighets område, och kan ej sådant lända till märkligt men för den senare fastigheten, skall därifrån upplåtas den mark, som till vägen åtgår.

3 §.

Pröfvas väg, som är anlagd öfver en fastighets område, vara af synnerlig vikt för ändamålsenligt brukande af annan fastighet, skall vägen upplåtas till begagnande jämväl för denna fastighet, där ej sådant skulle lända någon, som förut äger nyttja vägen, till märkligt men; och vare om underhåll af väg, som sålunda upplåtes, lag som i 6 § sägs.

4 §.

Är väg, som någon vill bygga för sin fastighets behof, tillika af synnerlig vikt för ändamålsenligt brukande af annan fastighet, skall denna fastighet deltaga i vägens byggande; vare ock ägaren skyldig upplåta mark, som af fastighetens område till vägen tarfvas.

Såsom byggande af väg anses i denna lag jämväl omläggning eller väsentlig förbättring af väg.

5 §.

För upplåtelse af mark till väg, så ock för annat intrång, som orsakas af vägs byggande eller begagnande, skall ersättning gäldas eller, där ersättningstagaren själf är väghållningsskyldig, honom vid väghållnings-skyldighetens fördelning till godo räknas.

6 §.

Väg, som pröfvas vara till stadigvarande nytta för två eller flera fastigheter, skall af dem gemensamt underhållas.

Hvad i denna lag stadgas om underhåll af väg gälle ej allenast underhållet den tid mark är bar, utan ock vägs öppenstående vintertiden vid snöfall; dock att, i fråga om vinterväghållet och dess fördelning, afseende göres endast å vägens begagnande såsom vinterväg.

7 §.

Skyldigheten att bygga eller underhålla väg skall mellan de fastigheter, som skyldigheten åligger, fördelas med hänsyn till den omfattning, hvori de beräknas komma att begagna sig af vägen, dock att den, som icke fordrat vägen, icke må åläggas större andel än som svarar mot den nytta, hans fastighet genom vägen beredes.

8 §.

I afseende å vägbyggnadsskyldigheten svare för fastighet, som tillhör kronan eller allmän inrättning, innehafvaren och för annan fastighet dess ägare; dock svare ej ny innehafvare eller ägare för bidrag, som förfallit till betalning, innan han blef innehafvare eller ägare.

Fastighets vägunderhåll ligge å den, som fastigheten äger eller brukar. Är fastighet upplåten åt landbo eller arrendator, åligge vägunderhållet denne.

9 §.

Väg skall byggas och underhållas så, som dess ändamål fordrar. Till väg räknas å ömse sidor diken, i den mån sådana tarvas.

Ej må någon betungas med byggande eller underhåll af väg till större bredd än 4 meter, oberäknadt diken.

10 §.

Delaktigheten i vägs byggande och underhåll skall, där ej de väghållningsskyldige annorledes åsämjas, genom vägdelning så bestämmas,

att en hvar af dem står i ansvar för viss sträckning å marken. I fråga om bro, hvars byggande eller underhåll finnes kräfvä sådan kostnad, att den ej skäligen kan åläggas en väghållningsskyldig ensam, skall dock besväret indelas till utgörande gemensamt af två eller flera väghållningsskyldige efter ty skäligt prövas.

Vid vägdelening, hvarom nu är sagdt, skall, allt efter som fråga är om vägs byggande, dess underhåll den tid mark är bar eller dess öppenhållande vintertiden vid snöfall, hänsyn tagas till sådana omständigheter, som inverka på kostnaden i motsvarande afseende, så att, där större svårighet möter, skälig minskning i väglott däremot beräknas.

I följd häraf skall, i den mån anledning därtill förekommer, delning af väg verkställas särskildt för byggandet, särskildt för underhållet den tid mark är bar och särskildt för vinterväghållet.

11 §.

Kan ej öfverenskommelse träffas om rätt att för fastighet bygga eller begagna väg öfver annan fastighets område eller om fastighets skyldighet att deltaga i vägs byggande eller underhåll; då skall saken företagas till pröfning vid förrättning på stället i den ordning nedan stadgas.

12 §.

Rätt att påkalla förrättning, som i denna lag afses, så ock att därvid föra talan tillkomme för fastighet, som saken förmenas angå, dess ägare. Är enligt 8 § annan än ägaren pliktig svara för fastighets vägunderhåll, äge ock han äska förrättning för bestämmande af detta underhåll äfvensom föra talan vid hvarje förrättning, där fråga är om underhållet.

Är fastighet, öfver hvars område väg skall byggas, upplåten under nyttjanderätt, vare jämväl nyttjanderättshafvaren berättigad att föra talan vid förrättning angående vägens byggande.

13 §.

Till företagande af förrättning enligt denna lag skall Konungens befallningshafvande på ansökning förordna landtmätare, kronobetjänt eller annan person, åt hvilken uppdraget finnes kunna anförtros. I ansökningen bör fullständigt uppgifvas ärendets omfattning och beskaffen-

het, de fastigheter, saken förmenas angå, samt vederbörande ägares och innehafvares namn och hemvist. Har sökanden någon till förrättningsman föreslagit, och finnes ej förslaget godkändt af öfriga uppgifna sakägare, förelägge Konungens befallningshafvande dem genom kungörelse, som uppläses i kyrkan för den eller de församlingar, där nämnda fastigheter äro belägna, att inom viss tid, vid förlust af rättighet att öfver förslaget höras, inkomma med yttrande, huruvida de hafva något emot den föreslagne att erinra. Yppas ej stridighet, varde den föreslagne förordnad, där han finnes lämplig och laga hinder ej möter; i motsatt fall, äfvensom då icke någon blifvit föreslagen, förordne Konungens befallningshafvande som skäligt pröfvas.

14 §.

Förrättningsmannen skall, om någon af sakägarne det äskar, vid förrättningen biträdas af två gode män, hvilka af sakägarne eller, om dessa ej åsämjas, af förrättningsmannen utses bland dem, som äro valda till nämndemän eller till ledamöter i ägodelningsrätt eller till gode män vid landtmäteriförrättningar.

Bestämmes under förrättningens fortgång, att gode män skola tillkallas, må det ej verka rubbning af åtgärd, som därförinnan vidtagits.

Stanna förrättningsmannen och gode männen i olika meningar, gälle hvad de flesta säga. Har hvar sin särskilda mening, gälle förrättningsmannens.

15 §.

För förrättningen njute förrättningsmannen och gode männen ersättning, den förre i likhet med hvad för landtmätare och de senare i enlighet med hvad för gode män vid landtmäteriförrättningar är eller varder stadgad. Den ersättning, så ock kostnad för kallelser eller annat, som för förrättningen är af nöden, skall af sökanden genast förskjutas. Blifva vid förrättningen flera till väghållningsskyldighet bundna, skall den ersättning och kostnad fördelas efter ty skäligt pröfvas.

16 §.

I fråga om förrättningen skola bestämmelserna i 3 kap. skiftesstadgan, i hvad de afse annan landtmäteriförrättning än laga skifte, så ock hvad i 17 kap. samma stadga föreskrives angående protokoll vid

landtmäteriförrättning i tillämpliga delar lända till efter rättelse; och skall hvad enligt skiftesstadgan i anförda delar gäller om landtmätare i afseende å förrättning, hvarom i denna lag stadgas, lämpas till förrättningsman.

Är landtmätare förrättningsman, må däraf ej föränledas vidsträcktare tillämpning af skiftesstadgan än nu är sagdt.

17 §.

Vid förrättning skall efter omständigheterna tillses:

huruvida väg öfver fastighets område må för annan fastighet byggas eller begagnas;

huru väg bör byggas till läge, sträckning, bredd och anordning i öfrigt;

huruvida ersättning bör gäldas för intrång, i hvilket fall den skall uppskattas till visst belopp i penningar att utgå för en gång, där ej sakägarne annorledes åsämjas;

hvilka fastigheter skola vara pliktiga att deltaga i vägs byggande eller underhåll sommar- eller vintertiden, och huru stor andel i skyldigheten skall en hvar fastighet åligga;

huru, för det fall att icke hvarje väghållningsskyldig skall stå i ansvar för viss sträckning å marken, byggande eller underhåll af väg skall besörjas samt i hvad mån och å hvilken tid bidrag in natura eller i penningar skall af en hvar för ändamålet utgöras;

hvilken väglott i annat fall skall åt hvarje väghållningsskyldig utläggas; samt

huru utgift för förrättningen och annan de väghållningsskyldiges gemensamma kostnad skall mellan dem fördelas.

18 §.

Förrättningsmannen skall söka att såvidt möjligt mellan samtliga sakägare åstadkomma förening; och varde, där sådan förening sker, särskild afhandling därom upprättad, af sakägarne underskrifven samt medelst förrättningsmannens och närvarande gode mäns påskrift vitsordad.

Rörer förening kronans eller allmän anstalts rätt, skall, ändå att dess ombud därå ingått, föreningen i afseende å sådan rätt ej gälla med mindre den varder af vederbörande myndighet godkänd.

19 §.

I den mån ej enligt 18 § förening mellan sakägarne kan åstadkommas, varde saken af förrättningsmannen med gode männen, där han af sådana biträdes, pröfvad jämlikt de i denna lag stadgade grunder; och skola de, sedan alla vid förrättningen förekommande frågor blifvit genom förening afgjorda eller behörigen utredda, på grund af hvad sålunda förekommit för sakägarne framlägga skriftligt utlåtande i saken. Härefter förklaras förrättningen afslutad med tillkännagifvande, att den därmed missnöjde äger att, på sätt 21 § innehåller, fullfölja sin talan.

20 §.

Afskrift af förrättningsprotokollet, det i 19 § omförmälda utlåtande och de vid förrättningen ingångna föreningar skall af förrättningsmannen inom trettio dagar efter förrättningens afslutande öfverlämnas till någon i orten boende pålitlig person, som af sakägarne utses att emottaga samma handlingar; och vare handlingarna hos honom tillgängliga för en hvar, som åstundar att dem granska eller afskrifva.

21 §.

Är sakägare missnöjd med förrättning, skall han vid talans förlust inom nittio dagar efter förrättningens afslutande instämma samtliga öfriga sakägare till domstol.

Äro svarandena flera än tio, skall i afseende å stämningens delgifning hvad i 11 kap. 12 och 25 §§ rättegångsbalken stadgas om stämning å helt byalag äga motsvarande tillämpning.

22 §.

Klandras ej förrättning så som i 21 § sägs, gånge det därvid meddelade utlåtande, i hvad det afser annan fråga än i 29 § omförmäles, i verkställighet såsom laga kraft ägande dom.

23 §.

När stämning, hvarom i 21 § förmäles, är utfärdad, skall domaren därom genast underrätta förrättningsmannen, hvilken har att till dom-

stolen insända det vid förrättningen förda protokoll och öfriga handlingar, som saken röra. Efter målets slutliga handläggning skola handlingarna från rätten insändas till länets landtmäterikontor för att där förvaras.

Föres ej talan mot förrättningen, åligge förrättningsmannen att inom ett år efter dess avslutande insända protokoll och öfriga handlingar till landtmäterikontoret.

24 §.

Yppas tvist mellan ägare, innehafvare af nyttjanderätt eller andra om bättre rätt till hvad såsom ersättning enligt 5 § skall utgå, skall den tvist hänvisas till särskildt utförande.

25 §.

Har, efter ty i 24 § sägs, tvist yppats om bättre rätt till hvad såsom ersättning för intrång skall utgå, varde beloppet nedsatt i länets ränteri och stånde sedan i afbidan på tvistens slutliga afgörande i kvarstad.

Är ersättningen bestämd att utgå på en gång, må ej arbete å annans mark eller eljest till förfång för annan verkställas, innan ersättningen blifvit till ersättningstagaren gulden eller, efter ty nyss är sagdt, i ränteriet nedsatt. Varder ej ersättningen gulden eller nedsatt inom tid, som genom förening eller eljest i laga ordning blifvit bestämd, eller, om sådan bestämmelse saknas, inom fem år efter det ersättningens belopp fastställdes, vare den väckta frågan förfallen.

26 §.

Är genom förrättning eller dom bestämdt om byggande eller underhåll af väg, hafve en hvar fastighet, som, efter ty bestämdt är, har att deltaga i kostnaden för vägen, äfven mot ny ägare af fastighet, öfver hvars område vägen är lagd, rätt att begagna densamma.

27 §.

Träffas annorledes än vid förrättning, hvarom ofvan stadgas, förening i fråga om vägs underhåll, äge, sedan tio år förflutit från det föreningen ingicks, en hvar sakägare, ändå att föreningen är sluten för längre tid, påkalla ny fördelning af underhållet, dock skall i ty fall föreningen tillämpas intill dess den nya fördelningen vunnit laga kraft.

Är förening, som i denna paragraf afses, skriftligen upprättad och af vittnen styrkt, äge en hvar af dem, som däri deltagit, låta intaga föreningen i domboken hos häradsrätten i ort, där fastighet, som föreningen angår, är belägen. Sedan vare föreningen gällande äfven emot framtida ägare eller innehafvare af den fastighet, så ock, där intagandet i domboken ägt rum sist vid det ting, som infallit näst efter två månader sedan föreningen ingicks, mot den, som efter föreningens träffande men före dess intagande i domboken blifvit ägare eller innehafvare. Förening, som slutits för boställe eller sådan, på viss tid upplåten fastighet, som tillhör kronan eller allmän inrättning, hafve dock ej verkan mot senare innehafvare, med mindre föreningen blifvit af vederbörande myndighet godkänd.

28 §.

Inträda, sedan fråga om rätt att för fastighet bygga eller begagna väg öfver annan fastighets område eller om skyldighet att deltaga i vägs byggande eller underhåll blifvit genom förening eller eljest i laga ordning afgjord, sådana förändrade förhållanden, som på frågan i synnerlig mån inverka, äge en hvar sakägare påkalla frågans återupptagande.

29 §.

Försummar väghållningsskyldig att den tid mark är bar underhålla sin väglott i laggillt skick, och bättrar han ej ofördröjligen efter tillsägelse, må annan underhållsskyldig genom två ojäfvige män, af hvilka den ene skall vara kronofogde, länsman, nämndeman, ledamot i ägodelningsrätt eller god man vid landtmäteriförrättningar, hålla syn, hvar till den försumlige i god tid kallas. Varder bristen därvid vitsordad, förelägge synemännen den försumlige viss tid, ej kortare än åtta dagar, inom hvilken han skall hafva botat bristen vid äfventyr, att densamma eljest må afhjälpas af den, som synen påkallat. Därefter njute denne hos den försumlige utmätning ej mindre för synekostnaden än äfven för verkställd väglagning med det belopp, hvartill arbetet af synemännen uppskattats. Nöjes ej den andre däråt, instämme sitt klander till domstol inom tre månader efter utmätningen eller vare sin talan kvitt.

Eftersätter väghållare sin skyldighet att vintertiden öppenålla väglott, och varder ej bristen ofördröjligen efter tillsägelse afhjälpt, äge

annan underhållsskyldig bota bristen och njute sedan af den försumlige betalning för hvad han visar arbetet skäligen hafva kostat.

30 §.

Vilja de väghållningsskyldige förena sig att för öfvervakande af vägs underhåll anställa särskild tillsyningsman, stånde sådant dem fritt.

Kan ej förening träffas, skall likväl tillsyningsman utses, där minst fem väghållningsskyldige det fordra. Blifva de väghållningsskyldige ej om valet ense, skall Konungens befallningshafvande på anmälan utse tillsyningsman; bestämme ock, där så påkallas, hvad arvode bör honom tillkomma och huru det bör mellan de väghållningsskyldige till utgörande fördelas, allt efter ty skäligt prövas.

Tillsyningsman entledigas af de väghållningsskyldige, såvida de därom äro ense. I annat fall må frågan af en hvar underställas pröfning af Konungens befallningshafvande, som efter omständigheterna förordnar.

Där till följd af hvad sålunda är stadgadt tillsyn å vägs underhåll utöfvas af särskild person, skall hvad i fråga om åtgärder mot försumlig väghållare enligt 29 § gäller om annan underhållsskyldig i stället äga tillämpning å bemälda tillsyningsman.

31 §.

Mål, som i denna lag afses, skall upptagas vid häradsrätten i den ort, där vägen, hvarom fråga är, eller största delen däraf är belägen.

I afseende å Konungens befallningshafvandes behörighet i frågor enligt 13 och 30 §§ skall hvad nu är sagdt äga motsvarande tillämpning.

32 §.

Öfver Konungens befallningshafvandes beslut i frågor, som i 13 och 30 §§ omförmälas, må klagan hos Konungen i vederbörande statsdepartement föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

33 §.

Hvad i denna lag stadgas angående fastighet gälle ock i tillämpliga delar beträffande grufva, bergverk, vattenverk, fabrik eller med fabrik jämförlig inrättning, ändå att sådan egendom icke är att till fast egendom hänföra.

34 §.

Om byggande af väg i anledning af laga skifte så ock om inmutares och grufvägares rätt till väg är särskildt stadgadt.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1908.

Är vid denna tid skyldigheten att underhålla väg genom dom eller eljest mellan två eller flera egendomar fördelad, göres i fråga om sådan fördelnings giltighet ej genom denna lag ändring; dock att i hvarje fall efter tio år från lagens ikraftträdande en hvar sakägare må i enlighet med denna lag påkalla ny fördelning, och skall därvid den äldre fördelningen upphöra att gälla, när den nya vunnit laga kraft.

I afseende å äldre fördelning, som här afses, skola stadgandena i 29—32 §§ äga motsvarande tillämpning.

Stockholm den 13 maj 1907.

Med undersåtlig vörtnad.
